

Stappenplan #lesopafstand: wat u kunt doen nu scholen (grotendeels) dicht moeten

versie 0.95, 17 maart 2020

Les op afstand is een oplossing om onderwijs te verzorgen nu veel leerlingen niet meer naar school kunnen. Het gaat in veel gevallen om een mix van digitaal werken, werken met de methode of ander materiaal en andere (fysieke of creatieve) werkvormen. Dit stappenplan is bedoeld voor bestuurders en schoolleiders die les op afstand in willen zetten.

Les op afstand organiseren kost tijd. Neem de tijd die nodig is om afwegingen te maken, deze te implementeren en leraren de ruimte te geven om zich hierop voor te bereiden. Daarbij is een goede communicatie op elk moment heel belangrijk. Communiceer naar leraren, leerlingen en ouders wat u van plan bent, wanneer u een start gaat maken met les op afstand en wat u van hen verwacht.

Met dit stappenplan, via kennisnet.nl en via vo.lesopafstand.nl bieden we ondersteuning bij het zo goed mogelijk inzetten van les op afstand. We zullen deze informatie blijven aanvullen. Via onze [Linkedin-groep](#) zullen we vragen en antwoorden met elkaar delen.

Stap 1: inventariseer of de randvoorwaarden op orde zijn

Voordat u van start gaat is het belangrijk goed te weten wat uw uitgangssituatie is. Zijn alle randvoorwaarden om digitaal te werken op orde? Wat is er beschikbaar om op afstand te werken en waar moet de prioriteit liggen? Ook in deze situatie is het goed om uit te gaan van [Vier-in-balans](#), met een pragmatische blik.

Ict-voorzieningen

Zijn ict-voorzieningen beschikbaar?

Zo niet...

Hebben leerlingen thuis een eigen device? En ook een microfoon en webcam?

... inventariseer dan wat beschikbaar (bv. een smartphone) of uitleenbaar is vanuit instelling/bestuur/gemeente.

Hebben leerlingen voor thuis een schoolaccount en/of mailadres?

... maak indien mogelijk schoolaccounts aan voor alle leerlingen en leraren.

Heeft de school en hebben de leerlingen thuis een goede internetverbinding?

... verhoog dan de verbinding of werk zonder materiaal (bv. video) dat een hoge internetverbinding vraagt.

Check!

Leermiddelen en -omgevingen

Zijn er leermiddelen beschikbaar?

Zo niet...

Heeft uw school een digitale leeromgeving die ook voor thuis voldoende functionaliteit biedt om digitaal samen te werken?

... maak dan gebruik van applicaties die u wel beschikbaar heeft. Verzorg de communicatiemogelijkheid tussen leraren, leerlingen en ouders.

Zijn de leermiddelen van uw school bruikbaar en toegankelijk vanuit huis?

... schakel dan met de uitgever. Veelal zijn digitale varianten nu (tijdelijk) beschikbaar.

Heeft u leermiddelen die automatisch voortgang van leerlingen zichtbaar maken, zodat de leraar hierop kan anticiperen?

... dan is voortgang ook te volgen door het delen van documenten en bewijsstukken, zoals foto's. Kies voor een laagdrempelige manier.

Weet u of privacy vanuit thuis is geborgd? Ook als er alternatieve leermiddelen gebruikt worden?

... check dan het [privacyconvenant](#) en/of de [appchecker](#). Waak voor aankopen waar u langer aan vast blijft zitten en na deze periode voor moet blijven betalen.

Is instructie voor helpers (bijv. ouders) beschikbaar? Zijn alle ouders in de gelegenheid om die hulp te bieden?

... zorg dan voor heldere instructie voor ouders en andere helpers. Organiseer extra ondersteuning als ouders niet kunnen helpen, zoals belmomenten met deze leerlingen.

Deskundigheid**Zijn leraren vaardig genoeg met ict?**

Zo niet...

Hebben genoeg leraren de ict-basisvaardigheden om via een device onderwijs te geven?

... geef dan tijd om te wennen. Laat ict-vaardige collega's de weg wijzen. Maak een taakverdeling.

Kunnen genoeg leraren digitaal samenwerken en communiceren?

... oefen dan met digitaal communiceren. Test het onderling: mailen, chatten, videobellen. Volg online tutorials.

Zijn genoeg leraren bekend met de functies van uw digitale leermiddelen?

... probeer dan de digitale mogelijkheden uit. Beperk u tot de hoofdfunctionaliteit. Laat u bijstaan of bijscholen.

Check!

Als uw randvoorwaarden op orde zijn kunt u aan de slag met de volgende stap 2 'Plan het onderwijs'

Stap 2: plan het onderwijs

In deze stap bepaalt u wat leerlingen de komende tijd gaan leren en wat daarbij belangrijke aandachtspunten zijn. Voordat de lessen worden ingericht moeten de prioriteiten bepaald worden. Wat moet nu in ieder geval gebeuren?

- Kies met welke lesinhoud u aan de slag gaat. Niet alles wat op de planning stond kan gedaan worden. Denk na over wat leerlingen echt moeten doen en wat ook nog behapbaar is nu het onderwijs op afstand gegeven wordt.
- Niet elke leerling kan thuis dezelfde ondersteuning krijgen. Denk na hoe u bepaalde groepen (zoals leerlingen met achterstand) extra ondersteuning kunt bieden. Zorg bijvoorbeeld dat leraren de tijd nemen om wat vaker contact te hebben met sommige leerlingen.
- Helaas is les op afstand niet voor elke groep leerlingen even geschikt. Sommige leerlingen, bijvoorbeeld leerlingen uit het speciaal onderwijs, hebben meer directe begeleiding en ondersteuning nodig. Ga na in hoeverre lessen voor deze leerlingen toch te realiseren zijn, bijvoorbeeld met behulp van ouders of onderzoek andere mogelijkheden.
- Bekijk waar het mogelijk is om leerlingen zelfstandig aan de slag te laten gaan, bijvoorbeeld met een werkstuk of met adaptieve leermiddelen. Laat leerlingen regelmatig een terugkoppeling geven om de verbinding te houden.
- Zorg dat leerlingen niet de hele dag achter de computer zitten. Laat ze ook op papier of met hun handen werken. Hun werk kunnen ze eventueel daarna fotograferen en delen met de leraren. Uiteraard is het ook belangrijk dat er tijd is voor sociale contacten en pauze.
- Ondersteun de leraren zo goed mogelijk, bijvoorbeeld met behulp van ict'ers. Zorg er ook voor dat uw leraren ergens vragen kunnen stellen. Er zijn ook veel partijen (onderwijsbegeleidingsdiensten en zelfstandige onderwijsadviseurs) die u en uw leraren kunnen ondersteunen, maak vooral gebruik van bestaande relaties.
- Onderzoek in hoeverre het mogelijk is om ouders te betrekken bij het onderwijs om leerlingen aan de slag te zetten of even verder te helpen.. Houd er wel rekening mee dat door verschillende omstandigheden niet elke ouder even goed in staat zal zijn om te helpen. Maak duidelijk wat u vraagt van ouders; zij zijn geen leraren en kunnen die rol niet overnemen.

Stap 3: richt ict-voorzieningen in om samen te werken en te leren

Verschillende ict-middelen kunnen u helpen om ook als de meeste leerlingen thuis moeten blijven toch samenwerking en samen leren mogelijk te maken. Maak vooral gebruik van de ict-voorzieningen die u al in huis heeft en de leermiddelen die u al gebruikt.

- Ga bij het inrichten van digitale ontmoetingsplekken uit van uw huidige infrastructuur.
 - ◆ samenwerkingsomgeving: veel scholen hebben een contract met [Microsoft](#) of [Google](#). Via hun website vindt u tips over hoe u les op afstand kunt faciliteren.
 - ◆ leeromgeving: ook de leeromgeving biedt mogelijkheden voor communicatie, documenten delen en samenwerking. Ook hier kunt u gebruik van maken.
- Leraren kunnen verschillende digitale leermiddelen gebruiken om op afstand les te geven. Als zij dit nog niet gewend zijn is het belangrijk hen hierbij te ondersteunen. Op [lesopafstand.nl](#) vindt u informatie en concrete tips voor het [vo](#). Maak vooral gebruik van leermiddelen waar leraren en leerlingen bekend mee zijn.
- Kijk welke aanvullende ondersteuning uw ict-leveranciers, software-leveranciers, educatieve uitgevers en schoolleveranciers/distributeurs bieden. Op [lesopafstand.nl](#) ontsluiten we informatie over de (extra) ondersteuning die leveranciers bieden. Dit overzicht zal de komende dagen worden uitgebreid.

Stap 4: volg de ontwikkelingen, landelijk en op school, en stel bij waar nodig

In de komende weken wordt veel gevraagd van leraren, leerlingen, ouders en onderwijsprofessionals. Het is van belang om de ontwikkelingen op uw school en landelijke ontwikkelingen te volgen en in te spelen op vragen.

- Houd in de gaten hoe het met iedereen gaat. Lukt het leraren om onderwijs op afstand vorm te geven? Bereiken jullie alle leerlingen voldoende? Spreek regelmatige overlegmomenten af met je team om in de gaten te houden hoe het lesgeven verloopt. Let ook op stressklachten bij leraren en leerlingen. Leggen leraren de lat niet te hoog? Hoe gaan leerlingen die snel last hebben van stress en prestatiedruk met de situatie om?
- Wat zijn de landelijke ontwikkelingen? Is het nodig om het beleid aan te passen op basis van nieuw genomen maatregelen?
- Houd er rekening mee dat leerlingen, leraren, stafmedewerkers en ouders ziek kunnen worden en pas het beleid hierop aan.
- Houd de website van uw leveranciers (uitgevers, softwareleveranciers et cetera) goed bij. Zij komen ook af en toe met nieuwe vormen van ondersteuning.
- Het is nu nog niet duidelijk hoe lang de scholen dicht blijven. Als dit een langere periode wordt is het goed om te onderzoeken hoe het leren op afstand kan worden verbeterd. Leer zoveel mogelijk samen met andere scholen en besturen en deel geleerde lessen via [lesopafstand.nl](#). Inspirerende voorbeelden over hoe andere scholen omgaan met onderwijs op afstand vindt u op de website [Leraar.nl](#).

Dit stappenplan, de informatie over leren op afstand op [kennisnet.nl](#) en de meer concrete tips en handreikingen voor leraren en ict-verantwoordelijken op [lesopafstand.nl](#) zullen de komende dagen verder worden aangevuld. In onze [LinkedIn-groep](#) kunt u suggesties achterlaten en vragen stellen.